

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ի

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն Ն Ե Ի Ս Տ Ե Ր

Մաշտոցի անվան Մատենադարանում 1971—1973 թթ. ընթացքում տեղի են ունեցել հետևյալ գիտական նստաշրջանները.

1. Մատենադարանի, Երևանի պետական համալսարանի և Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ Արևելագիտության ինստիտուտի համատեղ գիտական նստաշրջանը նվիրված Իրանի պետականության 2500-ամյակին: Նիստերը տեղի են ունեցել 1971 թ. նոյեմբերի 25—26-ին հետևյալ ծրագրով.

Բացման խոսք—(ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Լ. Խաչիկյան):

1. Ահմեդյան պետությունը և Հայաստանը (Զեկ. պատմ. գիտ. դոկտոր Գ. Սարգսյան):

2. Պարբերների և հայերի միացյալ պայքար հռոմեական ագրեսիայի դեմ և Արշակունյաց հարստության հաստատումը Հայաստանում (Զեկ. ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Ս. Երեմյան):

3. Հայոց լեզվի իրանական շերտը (Զեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Գ. Նալբանդյան):

4. Իրանա-հայկական մշակութային կապերը (Զեկ. պատմ. գիտ. թեկնածու Հ. Եղանյան):

5. Մատենադարանի պարսկերեն ձեռագրերի ու վավերագրերի գիտական նշանակությունը (Զեկ. պատմ. գիտ. դոկտոր Հ. Փափազյան):

6. Հայ իրանագիտությունը (Զեկ. պատմ. գիտ. թեկնածու Վ. Բալբուրդյան):

7. ՍՍՀՄ և Իրանի տնտեսական կապերը (Զեկ. պատմ. գիտ. թեկնածու Բ. Բալայան):

2. Սովետական Միության կազմավորման 50-ամյակին նվիրված հոբելյանական գիտական նստաշրջանը: Նիստերը տեղի են ունեցել 1972 թ. դեկտեմբերի 14—15-ին, հետևյալ ծրագրով.

Բացման խոսք—(Հայկ. ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Լ. Խաչիկյան):

1. Դավթի ֆերովածը Տիգրան երվանդյանի մասին (Զեկ. պատմ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ. Ա. Մնացականյան):

2. Հայ գրչության օջախները Պողոտյեում (Զեկ. պատմ. գիտ. թեկնածու Վ. Գրիգորյան):

3. «Կոունկ» երգն ու նրա աղբյուրները (Զեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր Շ. Նաղարյան):

4. Միջնադարյան գործիչների մանրանկարչական դիմապատկերները (Զեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Ա. Գևորգյան):

5. Դիվանագիտական վավերագրեր XVI—XVIII դդ. չրափրության մասին (Զեկ. պատմ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ. Հ. Փափազյան):

6. Բժշկապետ Իշողի «Գիրք ի վերայ բնութեան» երկը (Ձեկ. բժշկ. գիտ. թեկնածու Ս. Վարդանյան):

7. Քաղաքական կողմնորոշումների հարցը հայոց դատաստանագրերը ստեղծելիս (Ձեկ. իրավաբ. գիտ. թեկնածու Խ. Թորոսյան):

8. Սահակ Պարբեր և հայ մասնագիտացված երգարվեստը V դարում (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Ն. Թահմիզյան):

9. Հայ բերականագիտության մի քանի հարցերի մշակումը Առաքել Սյունեցու կողմից (Ձեկ. բանաս. գիտ. դոկտոր, պրոֆ. Լ. Խաչերյան):

10. Երկու կարևոր նշգրտում Մովսես Կաղանկատվացու «Աղուանից պատմության» երկի բնագում (Ձեկ. աշխատող Շ. Սմբատյան):

11. Հովհաննես Երզնկացու «Կրկին կանոն»-ը որպես սոցիալ-տնտեսական պատմության սկզբնաղբյուր (Ձեկ. պատմ. գիտ. թեկնածու է. Բաղդասարյան):

12. XIV դարի մի անանուն ծաղկող (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու է. Կորյամազյան):

3. Մաշտոցի անվան Մատենադարանի և Հայկ. ՍՍՀ. ԳԱ Արվեստի ինստիտուտի համատեղ նիստը նվիրված է. Ա. Դուրնովոյի հիշատակին: Նիստերը տեղի են ունեցել 1973 թ. հունիսի 5—6-ին: Նիստերում ընթերցվել են հետևյալ զեկուցումները.

Բացման խոսք—(ՀՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Լ. Խաչերյան):

1. Լ. Ա. Դուրնովոյի ավանդը հայ միջնադարյան արվեստի հուշարձանների ուսումնասիրության և պահպանման բնագավառում (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Ռ. Դրամբյան):

2. Հայ միջնադարյան արվեստի ուսումնասիրության մի քանի հարցեր և Լ. Ա. Դուրնովոյի գիտական ժառանգությունը (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Ն. Քոթանջյան):

3. Ձևաբանական խեղդեղենը իբրև պատմական երևույթ (Ձեկ. արվեստագիտության դոկտոր Ա. Յակոբսոն):

4. Մաստարայի տանարի քվագրության հարցի շուրջը (Ձեկ. բանաս. գիտ. թեկնածու Պ. Մուրադյան):

5. 1181 թվականի Կարինի ձեռագիրը (Ձեկ. արվեստագիտ. դոկտոր Տ. Իզմայլովա):

6. Տաթևի որմնանկարները (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Լ. Ազարյան):

7. Աղբամարի որմնաքանդակների պատկերագրական համակարգը (Ձեկ. արվեստագիտ. դոկտոր Ստ. Մնացականյան):

8. XII—XIII դարերի արձարապատ կազմերի մի խումբ (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Բ. Դրամբյան):

9. Մատենադարանի XIV դարի մի խումբ ձեռագրեր (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու է. Կորյամազյան):

10. Դիցաբանական եղջերուն հայ մանրանկարչության մեջ (Ձեկ. պատմ. գիտ. դոկտոր, պրոֆ. Աս. Մնացականյան):

11. Մանրանկարիչ Կիրակոս (XIV դ.) (Ձեկ. արվեստագիտ. թեկնածու Հ. Հակոբյան):

12. Սարգիս Պիծակի 1336 թ. ձեռագրի լուսանկարները (Ձեկ. վ. Ղազարյան):

Մատենադարանում 1971—72 թթ. ընթացքում լսվել են մաթեմատիկոս Ն. Արուշանի և ճարտարապետ Կ. Չալիկյանի զեկուցումները խազերի վերծանման ուղղությամբ իրենց կատարած պրպտումների մասին:

Մատենադարանի գիտական աշխատակիցները զեկուցումներով հանդես են եկել հանրապետության և միության գիտական կենտրոններում:

Մատենադարանի անօրեն ակադ. Լ. Խաչիկյանը, փոխտնօրեն Բ. Չուգասյանը, աշխատակիցներ Վ. Գրիգորյանը, Լ. Խաչերյանը զեկուցումներ են կարդացել Ֆրանսիայում, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, Գերմանիայի Դեմոկրատական հանրապետությունում, Լեհաստանում, Բուլղարիայում, Լիբանանում:

Մի շարք գիտական աշխատակիցներ գիտա-հետազոտական նպատակներով մեկնել են գործուղման Ֆրանսիա, Լեհաստան, Բուլղարիա, Մոսկվա, Լենինգրադ, Կիև, Բրիլիսի, Բարու, Լվով, Պոդոլիս:

Փոխադարձաբար Մատենադարան են գործուղվել տասնյակ գիտնականներ Սովետական Միության գիտական տարբեր կենտրոններից, ինչպես նաև Հունգարիայից, Բուլղարիայից, Անգլիայից, Ֆրանսիայից, Իտալիայից, Ամերիկայից, Բելգիայից և Նորվեգիայից:

* * *

1971—1973 թթ. ընթացքում Մատենադարան են այցելել շուրջ 50 հազար մարդ, այդ թվում կուսակցական և պետական բարձրաստիճան հյուրեր, հասարակական և մշակութային գործիչներ, մեծանուն գիտնականներ, արվեստագետներ, գրողներ, ինչպես նաև այլևայլ պատվիրակություններ Սովետական Միությունից և արտասահմանյան երկրներից: Մատենադարանի պատվո-մատյանում այցելուներից ոմանք արձանագրել են իրենց տպավորությունները: Ստորև բերում ենք դրանցից մի քանիսի թարգմանությունները.

Մեր այցելությունը Մատենադարան մեզ հնարավորություն տվեց ծանոթանալու հիանալի ձեռագիր-հուշարձաններին: Անմոռանալի տպավորություն ստացանք: Հասկանալ երկրի ձեռագրերը նշանակում է հասկանալ ժողովրդի ոգին, և Սովետական կառավարությունը ամեն ինչ արել է, որպեսզի այս ժողովուրդը դրսևորի իր հնարավորությունները ի ցույց բոլոր ժողովուրդների: Ցանկանում ենք ինստիտուտի բոլոր աշխատակիցներին հետագա հաջողություններ:

21 հոկտեմբերի 1971 թ.

ԳԳՀ-ի Մինիստրների Սովետի նախագահի տեղակալ՝ Մ. Զեֆրին

ՍՍՀՄ ատոլջապահության մինիստր, ակադեմիկոս՝ Վ. Պետրովսկի

Միայն հարգանքով կարելի է խոսել այն աշխատանքի մասին, որի շնորհիվ հավաքված են և պահպանվում են հայ հին մշակույթի հազվագյուտ գանձեր: Հաջողություն ենք ցանկանում գիտության և մշակույթի աշխատողներին այն գործում, որ նրանք կատարում են ի շահ Սովետական Հայաստանի և մարդկության գիտելիքների բազմապատկման:

ՍՄԿԿ 24-րդ համագումարի հունգարական պատվիրակության կողմից՝ Յանոշ Կադար և Դյուլա Ռապաի

1971 թ. հուլիսի 30-ին Մատենադարանում դիտեցին անգուգական այս քանգարանի գեղարվեստական և պատմական ժողովածուն, որը ցուցադրվում է հատուկ նաշակով: Շնորհավորում ենք քանգարանի աշխատողներին և ողջ հայ ժողովրդին հաջողություն մաղթում այս արժեքավոր ժողովածուի հավաքման գործում:

Իրանի առողջապահության մինիստր
Դոկտոր Մանուշեհ

Մատենադարանը պարունակում է հայկական ֆաղափերության սկզբնավորումն ու զարգացումը վկայող անգնահատելի փաստաթղթեր: Մարդկությունը պարտական է նրան այդ փաստաթղթերը պահպանելու համար, քանի որ առանց դրանց պատմության միջօրեականները անկատար կլինեին: Հայկական կառավարությունը մեծ ծառայություն է մատուցել մարդկությանը:

25 սեպտեմբերի 1971 թ.

Ֆիլիպինյան կղզիների սենատի նախագահ
Հիլ Դ. Պուլատ

Դեռևս մանկությունից ձգտել եմ ու երգել այցելել Հայաստան և տեսնել նրա պատմական մայրաքաղաք Երևանը: Ինչո՞ւ: Որովհետև հնդկական պատմության և ֆաղափերության որոշ մասը իր խոր արմատներով շատ սերտ կապված է Հայաստանի հետ: Ես հիացած եմ տեսնելով այս հրաշալի ինստիտուտը և նրա ձեռագրերի հավաքածուն: Ես մի նոր լույս տեսա: Խնդրում եմ շարունակեմ ձեր շնորհակալ աշխատանքը:

16 հոկտեմբերի 1971 թ.

Ինդիրա Գանդիի գրասենյակի պետ
Փ. Ն. Հաֆսար

Մենք գտնվում ենք մարդկային մտավոր հզորության և կարողությունների, Հայաստանի մշակույթի և պատմության խորը տպավորության տակ: Այդ մշակույթը Սովետական կարգերի ժամանակ հասել է նորաճող ծաղկման: Հայ ժողովրդին մեծ հաջողություններ ենք ցանկանում ապագայում՝ կոմունիստական հասարակարգի կառուցման գործում:

4 դեկտեմբերի 1971

ԳԴՀ-ի պատվիրակության անունից
Մինիստրների Սովետի նախագահի տեղակալ
Հերբերտ Վայց

Խորապես ցնցված ենք ձեր հին մշակույթով և շնորհակալություն ենք հայտնում այս այցելության ու ստացած տեղեկությունների համար:

17 հունիսի 1972 թ.

Դանիայի սոց. ապահովագրության մինիստր
Եվա Գրեդալ

Մոսկվայի դիվանագիտական կորպուսի այցելության առիթով հանույժն ունեմ իմ քառնը գնահատականը արտահայտելու հայ դեկավարներին այս լավ

կազմակերպված հին ձեռագրերի ինստիտուտի՝ Մատենադարանի համար: Այս ինստիտուտը մեծապես նպաստել է գիտությանը և հասել համաշխարհային փառքի: Մենք բարձր ենք գնահատում ինստիտուտի աշխատանքը ձեռագրերի գիտական պահպանման, ուսումնասիրման և հրատարակման գործում: Մենք ցանկանում ենք նոր հաջողություններ ինստիտուտին և նրա ղեկավարներին:

14 հոկտեմբերի 1972 թ.

Տաիլանդի արտակարգ և լիազոր դեսպանը
ՍՍՀՄ-ում Ֆուադ Լյութիա

Ֆրանսիական Միջուկային էներգիայի պատվիրակությունը, որը այստեղ է եկել զարգացնելու գիտական համագործակցությունը Հայաստանի հետ, մեծ հուզմանով այցելեց ձեռագրերի այս ցուցահանդեսը, որը ցույց է տալիս, թե Հայաստանը, թեև որոշակիորեն շրջվել է դեպի ապագան, չի մոռանում իր անցյալի մշակույթը:

1 հունիսի 1973 թ.

Ֆրանսիայի ատոմային էներգիայի կոմիսարիատի
գլխավոր ադմինիստրատոր Ա. Ժիրո

Զարգացած գրի ու գրականության հուշարձանները յուրաքանչյուր ժողովրդի ամենաարժեքավոր մշակութային նվաճումներն են: Ժողովրդի գրականության հնագույն հուշարձանները նրա ամենամեծ սրբությունն են: Մատենադարանը՝ հայ ժողովրդի ազգային տանալն է, մի տանալ, որին յուրաքանչյուր իսկական բանասեր վերաբերվում է ոչ միայն մեծագույն հարգանքով ու հիացմունքով, այլև անկեղծ և խորը պատկառանքով:

20 նոյեմբերի 1973 թ.

Ակադեմիկոս Գ. Լիխաչև

Կազմեց՝ Փ. ԱՆԹԱՐՅԱՆ